

ВІДГУК
офіційного опонента
доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України
Дрозд Валентини Георгіївни на дисертацію
Мерзлого Леоніда Валерійовича
«Категорія «належна правова процедура» у кримінальній
процесуальній діяльності слідчого судді в Україні»,
підготовленої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Ступінь актуальності обраної теми. Ступінь актуальності обраної теми «Категорія «належна правова процедура» у кримінальній процесуальній діяльності слідчого судді в Україні» зумовлена сучасними трансформаційними процесами у сфері кримінальної юстиції України, що відбуваються в умовах воєнного стану, інтенсивного оновлення законодавства та посилення ролі судового контролю за дотриманням прав і свобод людини. У цих умовах діяльність слідчого судді набуває особливого значення як ключового гаранта забезпечення балансу між інтересами кримінального переслідування та правами особи, а категорія «належна правова процедура» виступає фундаментальним орієнтиром такої діяльності.

Практика застосування норм Кримінального процесуального кодексу України свідчить про наявність низки проблем, пов'язаних із неоднаковим розумінням змісту належної правової процедури, відсутністю чітких критеріїв її дотримання, а також різною інтерпретацією меж суддівського розсуду слідчого судді. Це призводить до неоднорідності судової практики, ускладнює забезпечення єдності правозастосування та, в окремих випадках, створює ризики порушення прав учасників кримінального провадження. Водночас підвищене навантаження на суддів, розширення спектра їхніх повноважень і необхідність оперативного реагування на процесуальні виклики актуалізують питання вироблення чітких підходів до реалізації контрольної функції слідчого судді.

Водночас погоджуємося із автором, що у науковій доктрині відсутній усталений підхід до визначення змісту цієї категорії у діяльності слідчого судді, її співвідношення з суддівським розсудом, дискреційними повноваженнями та внутрішнім переконанням. Недостатня розробленість зазначених питань обумовлює необхідність їх комплексного дослідження з урахуванням як теоретичних напрацювань, так і актуальної правозастосовної практики. Таким чином, актуальність теми визначається потребою у формуванні цілісного наукового бачення належної правової процедури як системи утворюючої категорії кримінального процесу, уточненні її змісту та меж застосування у діяльності слідчого судді, а також виробленні практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності судового контролю та забезпечення належного рівня захисту прав і свобод людини у кримінальному провадженні. З огляду на зазначене, дослідження категорії «належна правова процедура» у кримінальній процесуальній діяльності слідчого судді в Україні є надзвичайно актуальним та необхідним як для теоретичного осмислення, так і для удосконалення практики реалізації у кримінальному провадженні. Тому актуальність теми дисертаційного дослідження Мерзлого Леоніда Валерійовича та визначених ним завдань для наукового пошуку не викликає сумнівів.

На актуальність дисертаційної роботи вказує також те, що обраний напрям дослідження відповідає пріоритетним напрямкам розвитку правової науки на 2021–2025 р.р., затверджених загальними зборами НАПрН України 26.03.2021 р. № 12-21, у межах Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки, затвердженої Указом Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021; Національної стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України від 24 березня 2021 р. № 119/2021). Тема дисертації затверджена Вченою радою Університету державної фіскальної служби України (протокол № 7 від 24 червня 2021 року) та уточнена Вченою радою Державного податкового університету (протокол № 10 від 13 березня 2025 року)..

З цих міркувань є підстави стверджувати, що дисертаційне дослідження Мерзлого Леоніда Валерійовича на тему «Категорія «належна правова

процедура» у кримінальній процесуальній діяльності слідчого судді в Україні» має комплексний характер, важливе теоретичне та прикладне значення для вдосконалення гарантій забезпечення прав та свобод людини під час досудового розслідування у кримінальному провадженні, а тому має високий рівень актуальності.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертаційному дослідженні, у своїй більшості є обґрунтованими та переконливими. Автор продемонстрував належний рівень володіння методологією наукового пізнання, широко використав наукові джерела, залучив масив емпіричного матеріалу, що забезпечило глибину та комплексність аналізу.

Варто підкреслити, що автор спирався не лише на кримінально-процесуальні дослідження, але й використав міждисциплінарний підхід, аналізуючи напрацювання у суміжних галузях правничих наук, що дозволило розглянути досліджувану проблематику всебічно та з різних наукових позицій.

Дисертаційна робота також відзначається високим теоретичним рівнем викладу матеріалу. Автор ґрунтовно проаналізував положення чинного законодавства, практику його застосування судами, а також продемонстрував здатність до наукової дискусії, коректно полемізуючи з іншими дослідниками, що дало змогу сформулювати низку теоретично значущих висновків і практичних рекомендацій, які відзначаються новизною та мають прикладне значення для удосконалення кримінального процесуального законодавства і правозастосовної практики.

Достовірність отриманих у ході дослідження результатів забезпечується, зокрема, використанням розгорнутої емпіричної бази, яка охоплює аналіз даних судової статистики за 2019–2024 роки, узагальнення судової практики судів першої інстанції, правових позицій вищих судових інстанцій, практики Європейського суду з прав людини. Окрім цього, наукові висновки автора

спираються на критичне опрацювання значного масиву нормативних і доктринальних джерел, що налічує 198 позицій і викладений на 20 сторінках.

Все наведене дозволяє стверджувати, що дисертаційне дослідження Мерзлого Л.В., виконане на актуальну та значущу тему, характеризується аргументованістю та достатньою обґрунтованістю запропонованих висновків та рекомендацій, що підтверджено належними емпіричними даними.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що робота за характером розглянутих питань є новим за змістом комплексним теоретико-праксіологічним дослідженням діяльності слідчого судді в кримінальному провадженні. До положень, які мають ступінь наукової новизни, відносяться:

вперше:

- предметом комплексного наукового пошуку обрано терміносистему «належна правова процедура в діяльності слідчого судді» і обґрунтовано доцільність сприйняття належної правової процедури в кримінальному провадженні не лише як суто теоретичної категорії, а й самодостатньої праксіологічної системи (явища), що об'єктивує діяльність слідчого судді та встановлює особливі зв'язки з процесуальним статусом цього суб'єкта;

- обґрунтовано, що під належною правовою процедурою у кримінальному провадженні доцільно розуміти регламентований кримінальним процесуальним законом (КПК) порядок (правила, алгоритм) необхідних для виконання завдань кримінального провадження дій та прийняття процесуальних рішень, що забезпечується і використовується суб'єктами, які ведуть кримінальне провадження та є доступним для суб'єктів, які залучаються до кримінальної процесуальної сфери; належна правова процедура у діяльності слідчого судді включає дотримання самим слідчим суддею та перевірку дотримання іншими учасниками кримінального провадження засад кримінального провадження, процесуальних засобів і способів їх реалізації, процесуальних гарантій прав і свобод учасників кримінального провадження, та прийняття у зв'язку з цим законних, обґрунтованих і справедливих рішень щодо: застосування заходів забезпечення кримінального провадження; проведення слідчих (розшукових),

негласних слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій; оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування, прокурора; деяких питань видачі осіб (екстрадиції); співробітництва з МКС;

- розглянуто зарубіжний досвід країн континентальної системи права щодо законодавчого закріплення концепції due process в кримінальному провадженні та використання її у діяльності слідчого судді, із окресленням спільних і відмінних рис кримінальних процесуальних законів у цьому напрямі;

удосконалено:

- теоретико-методологічні підходи до розуміння судового контролю як інституту кримінального процесуального права та некоректності терміносполуки «інститут слідчого судді»;

- поняття «рішення слідчого судді» як судового акта у формі ухвали з процесуальних питань, віднесених до компетенції слідчого судді, спрямованого на виконання завдань кримінального провадження та реалізацію функції судового контролю у досудовому розслідуванні відповідно до належної правової процедури, яким встановлюються права і обов'язки для суб'єктів кримінальних процесуальних правовідносин, залучених до тієї чи іншої процесуальної діяльності (слідчих (розшукових) дій, заходів забезпечення кримінального провадження, екстрадиції тощо);

- сприйняття розсуду слідчого судді у контексті додержання належної правової процедури як: об'єктивно обмеженого – належною правовою процедурою, передбаченою КПК і суб'єктивно обмеженого або відносно необмеженого – залежно від такої обмеженості формуються моделі діяльності слідчого судді;

- законодавчі положення КПК України в частині правового регулювання: уточнення: завдань кримінального провадження з огляду на належність правової процедури (стаття 2 КПК); терміну «слідчий суддя» (пункт 18 частини першої статті 3 КПК); підстав повернення скарги (частина друга статті 304 КПК), клопотання (частина третя статті 172 КПК); поняття «судове рішення» (частина друга статті 110 КПК); процедури обрання/призначення слідчого судді (частина

десята статті 128 Закону «Про судоустрій і статус суддів»); визначення обов'язків слідчого судді в порядку статті 206 КПК; узгодженості частини третьої статті 26 КПК із принципом диспозитивності; вимог до судового рішення (ухвали) слідчого судді; закріплення права слідчого судді на повернення клопотання за заявою особи, яка його подала; можливості об'єднання в клопотанні одно предметних прохань; корегування назви статті 206-1 КПК та ін.;

дістали подальшого розвитку:

- а) стан наукової розробленості категорії «належна правова процедура» та інституту судового контролю, статусу слідчого судді в кримінальному провадженні із виявленням аксіоматичного сприйняття належної правової процедури у кримінальній процесуальній сфері з позиції завдання кримінального провадження і розуміння судового контролю напрямом (видом) діяльності із сукупністю повноважень слідчого судді; а також хаотичного оперування такими терміносистемами як: «інститут судового контролю», «інститут слідчого судді», «процедура судового контролю», «судово-контрольні процедури»; б) поняття повноважень слідчого судді, під якими пропонується розуміти систему прав та обов'язків, що мають владний характер і спрямовані на забезпечення реалізації функції судового контролю застосування та дотримання належної правової процедури в досудовому провадженні та при застосуванні процедури екстрадиції особи, співробітництві із МКС, які здійснюються у формах та порядку, передбачених КПК для досягнення завдань кримінального провадження; в) доцільність необмеженості належної правової процедури в діяльності слідчого судді лише судовим контролем, а також впливу належної правової процедури (необхідності її додержання) на модель повноважень слідчого судді: право забезпечувальних, дозвільних, організаційних, процедурних; г) вимоги до ухвали слідчого судді: законною є ухвала, постановлена слідчим суддею згідно із додержанням належної правової процедури, встановленої КПК для цього процесуального рішення; обґрунтованою – ухвала, постановлена на підставі доводів осіб, які подали

клопотання про прийняття відповідного процесуального рішення, підтверджених доказами, або на підставі підтверджених доказами обставин, з'ясованих слідчим суддею за власною ініціативою; вмотивованою – ухвала слідчого судді, в якій наведено належні і достатні мотиви та підстави її постановлення; г) диференційований характер діяльності слідчого судді, що зумовлює теоретико-прикладну класифікацію його повноважень за різними критеріями: предмет правового регулювання; напрями діяльності; мета правового регулювання; характер повноважень (активний, пасивний, владний); процесуальна форма здійснення; характер питань, що вирішуються, тощо; д) проведення моніторингу та оцінки використання категорії «належна правова процедура» в діяльності слідчого судді; е) проведення моніторингу та оцінки використання категорії «належна правова процедура» в діяльності слідчого судді; є) вивчення генезису терміносполук «правова процедура» і «слідчий суддя», що виникли в різні історичні періоди розвитку права (у тому числі, й кримінального процесуального) у різних правових системах; ж) переконання, що відсутність чіткої процедури виконання слідчим суддею (судом) повноважень в кримінальному провадженні становить ризики визнання процесу нікчемним (за прикладом європейських країн); з) етапи та під етапи в діяльності слідчого судді щодо розгляду клопотань про вчинення відповідних процесуальних дій, пов'язаними із перевіркою дотримання належної правової процедури; и) з'ясування недоліків ухвал слідчого судді: неврахування можливості прийняття рішення слідчим суддею у випадках, коли недоліки клопотання не впливають по суті на його зміст і можуть бути усунені у судовому засіданні; відсутність одностайності у постановленні ухвал іменем України; не встановлення строку для усунення недоліків або встановлення максимального строку (72 години) при його об'єктивній недоцільності; і) роздуми щодо співвідношення розсуду і внутрішнього переконання слідчого судді та впливу на ці процеси належної правової процедури; використання слідчим суддею оціночних понять; й) вектори проблемних питань додержання і застосування належної правової процедури в діяльності слідчого судді та шляхів їх

вирішення: теоретико-методологічного, законотворчого, практичного характеру.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації та в опублікованих працях. Теоретичні результати та висновки проведеного дослідження відображено у 7 наукових публікаціях, серед яких 3 статті у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, 3 доповіді – у збірниках тез наукових доповідей, оприлюднених на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях та 1 публікація, яка додатково відображає наукові результати дисертації.

Достатньо обґрунтованою, логічною та послідовною є визначена автором структура дисертації, яка зумовлена предметом, метою та завданнями дослідження. Робота складається з анотації українською та англійською мовами, переліку умовних позначень вступу, двох розділів, логічно об'єднаних у сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (198 найменувань на 20 сторінках), 4 додатків на 6 сторінці. Загальний обсяг дисертації становить 205 сторінки, з них основного тексту – 179 сторінок.

У вступі дисертантом обґрунтовано вибір теми дослідження, окреслено сучасний стан та проблеми, виділено невирішені проблемні питання в межах обраного наукового завдання, окреслено необхідність та напрямки розв'язання виявлених суперечностей, які зумовлюють актуальність дослідження. Автором на належному рівні розкрито мету, об'єкт, предмет дослідження, сформовано його завдання, визначено методологічні та теоретичні основи, охарактеризовано методи дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення одержаних результатів, наведено інформацію про впровадження та апробацію результатів дослідження, а також вказано структуру та обсяг дисертації.

У Розділі 1 «Теоретико-методологічні засади застосування належної правової процедури в діяльності слідчого судді» автором здійснено комплексний аналіз теоретико-методологічних засад застосування належної

правової процедури в діяльності слідчого судді, що загалом дозволило сформувавши цілісне уявлення про зміст цієї категорії, її місце у системі кримінального процесуального права та значення для забезпечення ефективного судового контролю.

Обґрунтовано, що належна правова процедура в кримінальному провадженні, попри її активне використання у науковому та правозастосовному дискурсі, не була предметом комплексних досліджень на рівні дисертацій. Автором підкреслено, що ця категорія традиційно розглядається як складова права на справедливий суд або як завдання кримінального провадження, однак її зміст, структурні елементи та межі застосування залишаються недостатньо визначеними. У зв'язку з цим доводиться необхідність формування цілісного наукового підходу до її розуміння, з урахуванням взаємозв'язку із діяльністю слідчого судді та інститутом судового контролю.

Поряд із цим констатовано наявність ґрунтовних досліджень, присвячених судовому контролю та діяльності слідчого судді, водночас вказуючи на відсутність системного дослідження належної правової процедури саме у кримінальному процесі. Окремо звертається увага на неоднозначність використання понятійно-категоріального апарату, зокрема термінів «інститут судового контролю», «інститут слідчого судді», «процедура судового контролю», що свідчить про потребу у їх уточненні та уніфікації.

Дисертантом здійснено історико-правовий аналіз розвитку інституту слідчого судді та судового контролю, за результатами якого встановлено, що діяльність цього суб'єкта завжди регламентувалася через визначення відповідної процедури. Водночас функція судового контролю на певних етапах не була визначальною у його статусі, що зумовлює необхідність переосмислення його ролі в сучасних умовах. Автор обґрунтовує доцільність розглядати саме судовий контроль як правовий інститут кримінального процесуального права, тоді як використання терміна «інститут слідчого судді» потребує критичної оцінки.

Суттєвим результатом дослідження є уточнення змісту поняття «належна правова процедура» у кримінальному провадженні, яку автор пропонує розуміти як регламентований кримінальним процесуальним законом порядок здійснення процесуальних дій і прийняття рішень, що забезпечує досягнення завдань кримінального провадження та є обов'язковим для суб'єктів, які беруть у ньому участь. При цьому наголошується, що належна правова процедура у діяльності слідчого судді не обмежується лише судовим контролем, а охоплює ширший спектр процесуальних форм, зокрема у сфері міжнародного співробітництва.

Автором також досліджено зарубіжний досвід правового регулювання діяльності слідчого судді та забезпечення належної правової процедури. Відзначено, що інститут слідчого судді є притаманним більшості правових систем, однак його статус і повноваження істотно відрізняються залежно від правової традиції. У європейських країнах простежується тенденція до трансформації слідчого судді у суб'єкта судового контролю за дотриманням прав людини, тоді як у деяких державах його функції поєднують елементи розслідування і контролю. У законодавстві пострадянських країн, попри відсутність прямого закріплення категорії «належна правова процедура», її зміст реалізується через принципи кримінального провадження, процедурні норми та визначення суттєвих порушень процесуального закону.

В роботі окрему увагу приділено ролі практики Європейського суду з прав людини, яка, за висновком автора, має визначальне значення для формування стандартів належної правової процедури. Застосування рішень ЄСПЛ у діяльності слідчого судді розглядається як прояв принципу верховенства права та необхідна умова забезпечення єдності правозастосування.

Розділ 2 «Належна правова процедура як основа діяльності слідчого судді в кримінальному провадженні» присвячено загальній характеристиці діяльності слідчого судді у контексті застосування категорії «належна правова процедура»; додержанню належної правової процедури у рішеннях слідчого судді; взаємозв'язку суддівського розсуду слідчого судді і належної правової

процедури у кримінальному провадженні; моніторингу проблемних питань належної правової процедури в діяльності слідчого судді та шляхи їх вирішення.

Зокрема, автором комплексно розглянуто питання забезпечення належної правової процедури в діяльності слідчого судді, з урахуванням як теоретичних підходів, так і актуальних проблем правозастосування. Обґрунтовано, що діяльність слідчого судді визначається його процесуальним статусом і повноваженнями, які мають владний характер і спрямовані на реалізацію функції судового контролю за дотриманням належної правової процедури. Автором пропонується розглядати повноваження слідчого судді як системну сукупність прав і обов'язків, що реалізуються у встановлених законом формах як у межах досудового розслідування, так і при здійсненні міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні.

Також практичну цінність має запропонована класифікація повноважень слідчого судді, яка дозволяє чіткіше структурувати його діяльність. Зокрема, дисертантом виділено повноваження залежно від їх впливу на кримінальне провадження, виду процесуальної діяльності та функціонального призначення у забезпеченні належної правової процедури (право забезпечувальні, дозвільні, організаційні, процедурні). Такий підхід сприяє більш точному визначенню ролі слідчого судді у різних процесуальних ситуаціях. Значну увагу приділено аналізу рішень слідчого судді як основної форми реалізації судового контролю. Автор обґрунтовує необхідність чіткого нормативного врегулювання порядку ухвалення рішень слідчим суддею, оскільки чинне законодавство не повною мірою враховує специфіку його процесуальної діяльності.

Дисертантом окремо розкрито етапи діяльності слідчого судді при розгляді клопотань і скарг, які включають перевірку належності суб'єкта звернення, відповідності клопотання встановленим вимогам, розгляд по суті, ухвалення рішення та його роз'яснення. При цьому підкреслюється, що на кожному з цих етапів має забезпечуватися дотримання належної правової процедури як іншими учасниками провадження, так і самим слідчим суддею. Важливим є висновок про подвійний характер його діяльності — як суб'єкта

контролю та як суб'єкта, який зобов'язаний діяти в межах процесуальних стандартів.

Поряд із цим автором проаналізовано типові проблеми судової практики, зокрема відсутність єдності у постановленні ухвал, недосконалість процедур повернення клопотань, формальний підхід до усунення їх недоліків, у зв'язку із чим обґрунтовується необхідність законодавчого врегулювання відповідних питань і уніфікації правозастосування.

Окрему увагу дисертантом приділено характеристиці суддівського розсуду, який розглядається як невід'ємна складова діяльності слідчого судді. Автор доводить, що розсуд є процесом оцінки обставин і доказів, який завершується формуванням внутрішнього переконання та прийняттям рішення. У діяльності слідчого судді важливе значення має баланс між передбаченими законом правилами здійснення кримінального провадження, належною правовою процедурою, незалежністю слідчого судді, як представника судової влади, і його розсудом. З огляду на неможливість абсолютизації судового розсуду, розсуд слідчого судді доцільно розглядати як: (1) об'єктивно обмежений – належною правовою процедурою, передбаченою КПК і (2) суб'єктивно обмежений або відносно необмежений. Залежно від такої обмеженості формуються моделі діяльності слідчого судді. Водночас підкреслюється, що розсуд має здійснюватися виключно в межах належної правової процедури, яка виступає гарантією недопущення свавільних рішень.

Окремо заслуговує на увагу те, що у підсумку автор узагальнює проблемні питання забезпечення належної правової процедури та пропонує напрями їх вирішення, які охоплюють теоретико-методологічний, законодавчий і практичний рівні.

У висновках дисертації сформульовано наукові положення та одержані результати, що в сукупності спрямовані на вирішення важливого наукового завдання з розроблення теоретичних положень і науково обґрунтованих рекомендацій щодо забезпечення належної правової процедури у кримінальній процесуальній діяльності слідчого судді в Україні.

Загалом, дисертаційна робота Мерзлого Л.В. є послідовно вибудованою, цілісною та завершеною дисертаційною працею, у якій автор сформував переважно цілісне й обґрунтоване уявлення про сучасний стан і перспективи розвитку категорії «належна правова процедура» у кримінальній процесуальній діяльності слідчого судді в Україні.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Одночасно із численними здобутками та позитивними положеннями виконаного дослідження, загалом позитивно оцінюючи дисертаційну працю, зосередимо увагу на *окремих суперечностях та дискусійних положеннях*, які, на наш погляд, потребують або додаткової аргументації, або роз'яснень під час публічного захисту дисертації, зокрема:

1. Розкриваючи предмет дослідження, дисертант обґрунтовано констатує існування аксіоматичного сприйняття категорії «належна правова процедура» у доктрині та практиці кримінального процесу. Разом із тим у роботі не завжди послідовно проведено відмежування цієї категорії від суміжних понять, зокрема «справедливий суд», «процесуальна форма», «судовий контроль» та «процесуальні гарантії», оскільки у ряді випадків ці категорії використовуються у взаємопов'язаному або навіть взаємозамінному значенні, що ускладнює формування чіткого теоретичного ядра дослідження та може впливати на однозначність запропонованих висновків, а тому потребує додаткового уточнення.

2. Розкриваючи підрозділ 2.1 дисертант слушно визначає, що реалізація слідчим суддею функції судового контролю *обмежується частиною кримінального провадження – досудовим провадженням і процедурою екстрадиції, а також співробітництвом з МКС... Повноваження слідчого судді відображаються через його права і обов'язки у кожному із визначених різновидів діяльності слідчого судді: 1) застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження під час досудового розслідування; 2) проведенні процесуальних дій, які обмежують конституційні права людини (слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій); 3) розгляді скарг на*

рішення, дії або бездіяльність органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування; 4) оскарженні рішення про видачу особи (екстрадицію); 5) визнанні незаконним позбавлення волі особи, застосування до неї насильства (в порядку статті 206 КПК); 6) співробітництві з МКС; 7) при здійсненні іншої процесуальної діяльності. Надалі у підрозділі 2.2 автор частково зупиняється на процесуальному порядку співробітництва із Міжнародним кримінальним судом та ролі слідчого судді. Поряд із цим, вважаємо, що питання процесуальної ролі слідчого судді у взаємодії з Міжнародним кримінальним судом з огляду на його особливу актуальність в умовах збройної агресії проти України, а також розширення функцій слідчого судді та складність процедур міжнародного кримінального співробітництва, варто було виокремити окремим завданням дисертаційної роботи та здійснити поглиблений аналіз його діяльності як гаранта прав людини та суб'єкта імплементації міжнародних зобов'язань України з урахуванням практики правозастосування.

3. При розкритті положень дисертаційного дослідження здобувач влучно відсилається до проаналізованих судових рішень, ухвалених за результатами та у зв'язку із здійсненням судового контролю, звертається до окремих позицій Верховного Суду та Європейського Суду з прав людини, що вказує на глибоке розуміння автором проблем правозастосування. Проте ознайомлення із додатками до дисертації вказує на відсутність зведених результатів вивчення національної судової практики в контексті предмету дослідження, що лише посилює б репрезентативність та праксіологічну орієнтованість отриманих висновків, пропозицій та рекомендацій.

4. У тексті дисертації при викладенні авторських позицій і узагальнень здобувачем загалом запропоновано аргументовані та логічно послідовні напрями вдосконалення кримінального процесуального законодавства, зокрема сформульовано редакційні пропозиції до окремих норм КПК України. Водночас аналіз матеріалів апробації результатів дослідження свідчить про відсутність підтверджень їх впровадження у законотворчу діяльність. Крім того, значна кількість пропозицій щодо удосконалення процесуального статусу слідчого

судді та належної правової процедури здійснення ним судового контролю на стадії досудового розслідування могла б бути подана у більш структурованому вигляді, зокрема у формі порівняльної таблиці із зазначенням чинної редакції норм і запропонованих змін, що сприяло б кращому сприйняттю матеріалу та підвищенню наочності й практичної цінності рекомендацій.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що тема дисертації актуальна, сформульовані автором висновки й рекомендації є достатньо аргументованими, вирізняються науковою новизною і мають як теоретичне, так і практичне значення. Перелічені вище зауваження в цілому не впливають на високу позитивну оцінку роботи, оскільки спрямовані на уточнення чи доповнення окремих положень дисертації, а у низці випадків носять спірний чи дискусійний характер. Проявів порушення академічної доброчесності в ході ознайомлення із текстом дисертаційної роботи виявлено не було.

Таким чином, рецензована дисертація є кваліфікованою науковою працею, що містить результати здійснених автором досліджень. Отримані Мерзлим Леонідом Валерійовичем нові науково обґрунтовані результати в сукупності розв'язують поставлене наукове завдання, що має істотне значення як для доктрини кримінальної процесуальної науки, так і для практичної діяльності.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність в цілому, оформлення. Зміст дисертації відповідає заявленій дисертантом науковій спеціальності (081 – «Право»), робота пройшла належну апробацію. Дисертація є кваліфікованою, завершеною працею, у якій не виявлено порушень академічної доброчесності. Дослідження підготовлено зрозумілою, юридично і літературно грамотною мовою. Оформлення дисертації загалом відповідає встановленим МОН України вимогам.

Отже, дисертація на тему «Категорія «належна правова процедура» у кримінальній процесуальній діяльності слідчого судді в Україні» відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року

№ 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12 липня 2019 року) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44), а її автор – Мерзлий Леонід Валерійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

**головний науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії з проблем
запобігання кримінальним правопорушенням
навчально-наукового інституту підготовки
фахівців для підрозділів кримінальної поліції
імені Е.О. Дідоренка
Донецького державного університету
внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України**

Валентина ДРОЗД